

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДВНЗ «ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА»

КАФЕДРА ОБРАЗОТВОРЧОГО І ДЕКОРАТИВНО-ПРИКЛАДНОГО
МИСТЕЦТВА ТА РЕСТАВРАЦІЇ

САМОСТІЙНА РОБОТА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи графічної грамоти в образотворчому
мистецтві

Для спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація»

Освітньо-професійна програма «Образотворче мистецтво»

Рівень вищої освіти: бакалавр

Автор:

асистент Плотнікова В.В.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
Протокол № 1 від “01 ” вересня 2019 р.

Івано-Франківськ

2019

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Питання для самостійного опрацювання
5. Питання для самоконтролю знань по темах дисципліни
6. Рекомендовані підручники та посібники
7. Індивідуальна навчальна робота зі студентами
8. Тестові практичні завдання для самоконтролю

1. ВСТУП

Навчальний курс «Основи графічної грамоти» – невід’ємна частина підготовки студентів спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» в освоєнні графічної грамоти і має значний освітньо-виховний вплив на формування художнього смаку і становлення особистості вчителя образотворчого мистецтва, самостійного мистця, розвиток його творчих здібностей до художньої діяльності.

Графіка — різновид мистецтва, назва якого походить від грецького слова, що в перекладі означає «пишу, дряпаю, маляю». Графіку можна вважати основою всіх образотворчих мистецтв, адже основним засобом створення художнього образу у графіці виступає найпростіший для людини спосіб відтворення побаченого — лінія, штрих, які творять контур предмету або фігури.

«Основи графічної грамоти» як навчальна дисципліна має необмежені можливості для творчого розвитку студентів і позитивно впливає на формування їх творчих якостей і високої художньої культури.

Програмові завдання спрямовані на формування і розвиток композиційно-творчого мислення, виявлення художнього образу, концентрацію ідеї, синтез та організацію задуму у полі формату.

Метою навчального курсу є набуття знань з теорії та практики графічного мистецтва та розвиток професійних навичок в графічній діяльності.

Завданням викладання дисципліни є розкриття теоретичних основ графіки, оволодіння основами художньої графіки, забезпечення практичної та навчально-творчої діяльності студентів.

Навчальна програма курсу «Основи графічної грамоти» передбачає формування та розвиток в студентів соціально-творчої активності та естетичного ставлення до творів мистецтва, дійсності, явищ художньої культури свого народу та народів світу; знання теоретичних основ мистецтва оригінальної графіки; вміння розбиратися в тонкощах графічних прийомів та способів формоутворення і, як результат, створювати композиції в художніх техніках оригінальної графіки.

Тематика програмових завдань підібрана за педагогічним принципом, від простого до складного і складає цілісну систему, спрямовану на послідовне становлення професійних знань, вмінь, виховання активних творчих якостей художника.

2. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Однією із важливих складових вивчення дисципліни «Основ графічної грамоти» у сучасній вищій школі є самостійна робота студентів. Під час навчального процесу вона сприяє активізації засвоєння студентом знань та їх реалізації, а також формує вміння навчатися і потяг до наукової роботи. Самостійна робота є основним засобом набуття знань у вільний від занять час.

Мета самостійної роботи – сприяти якнайглибшому засвоєнню студентами знань з дисципліни “Основ графічної грамоти”, ознайомити їх з основним понятійно-категоріальним апаратом.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи дають можливість студентам глибше ознайомитися з темами або окремими питаннями, які не були винесені на лекційні або практичні заняття. Вони передбачають опанування в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завданням самостійної роботи студентів є засвоєння певних знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та наукових робіт, а також виявлення прогалин у системі знань із предмета.

Самостійна робота студентів з дисципліни «Основи графічного мистецтва» становить приблизно 2/3 часу, необхідного для виконання основної освітньої програми з урахуванням рекомендацій Міністерства освіти та науки України щодо кількості годин аудиторних занять на тиждень. Зміст самостійної роботи визначається навчальною програмою дисципліни, методичними матеріалами, завданнями викладача.

У ході вивчення дисципліни студенти знайомляться з теоретико-методологічними засадами, предметом, об'єктом, метою, завданням та функціями навчального курсу.

В процесі викладання дисципліни студенти отримують знання з теорії, технології та технік графіки, навчаються правильному володінню

інструментам; умінню виконувати підготовчий етюд з натури для подальшого його опрацювання у власних творах, пошуку композиційних ескізів для завдання. та вміння самостійно аналізувати, комплексно вивчати та об'єктивно висвітлювати події та явища минулого, давати їм оцінку.

Загалом виконання зазначених аспектів дає можливість студентам:

- закомпонувати зображення, вибрати необхідний формат;
- побудувати зображення, враховуючи форму і пропорції предметів, їх співвідношення у просторі, використовуючи за основу твору натурні замальовки;
- передавати на зображальній площині об'ємні, просторові і матеріальні якості предмета;
- вести роботу послідовно: від простого до складного, від великої форми до деталей;
- застосовувати метод роботи відношеннями;
- використовувати техніку роботи графічними матеріалами;
- визначати графічні техніки плоского друку;
- стилізувати пейзаж за допомогою плями;
- створювати структуру композиції за допомогою чорної, білої та сірої плям;
- визначати сюжетний центр;
- знаходити оптимальне структурно-пластичне рішення композиції;
- виявляти головне і другорядне в зображенні і підпорядковувати одне одному;
- передавати характер предмета, його матеріальність.

Простежити:

- зв'язок дисципліни «Основи графічної грамоти» з історією мистецтв, рисунком, живописом, спеціалізацією «Графіка» та іншими фаховими дисциплінами.

Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи з дисципліни «Основи графічної грамоти» спрямовані на те, щоб дати студентам знання не лише теоретичних основ, а й практичних навиків у творчій роботі. Так, студенти в результаті освоєння матеріалів самостійної роботи повинні:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- різновиди та теоретичні основи мистецтва графіки;
- закономірності палітри виражальних засобів вільної графіки;

вміти:

- створювати композиції, використовуючи закономірності палітри виражальних засобів графічного мистецтва;
- володіти різними прийомами та способами графічного відтворення художньо-графічної форми;
- опанувати практичні навички роботи різними графічними інструментами та матеріалами вільної графіки;
- створювати композиції засобами вільної графіки;
- застосувати набуті знання у фаховій діяльності в галузі графічного мистецтва;
- розвивати креативність у вирішенні нестандартних завдань;
- мислити образно, площинно, створювати композицію, користуючись засобами виразності графіки – крапкою, штрихом, плямою;
- побудувати зображення, враховуючи форму і пропорції предметів, їх співвідношення у просторі, використовуючи за основу твору натурні замальовки;
- мислити образно, площинно, створювати композицію, користуючись засобами виразності графіки, – крапкою, штрихом, плямою;
- застосовувати метод роботи відношеннями;
- стилізувати пейзаж за допомогою плями;
- створювати структуру композиції за допомогою чорної, білої та сірої плям;
- визначати сюжетний центр у зображенні громадських та культових споруд;
- знаходити оптимальне структурно-пластичне рішення композиції;
- виявляти головне і другорядне в зображенні і підпорядковувати одне одному;
- передавати характер предмета, його матеріальність;
- виявляти образну цілісність та єдність мотиву ;
- передавати на зображальній площині об'ємні, просторові і матеріальні якості предмета;
- вести роботу послідовно: від простого до складного, від великої форми до деталей.

3. СТРУКТУРА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

3 НАВЧАЛЬНОГО КУРСУ «Основи графічної грамоти»

I курс

Назва теми	Кількість годин відведених на самостійну роботу
Змістовий модуль 1. Художні техніки оригінальної графіки. Засоби графічної мови	денна форма навчання
Лекція 1. Художня графіка, її особливості. Засоби графічної мови	-
Тема 1. Засоби вираження форми в оригінальній графіці. Художні техніки оригінальної графіки, прийоми та способи графічного зображення графітним олівцем, сангіною, вугіллям, соусом, сепією, пастеллю. Вправи м'якими матеріалами	6
Тема 2. Художні особливості технік оригінальної графіки. Прийоми і способи графічного зображення (графітний олівець, сангіна, вугілля, соус, сепія, пастель. Графічні можливості виявлення фактури та тону.	6
Тема 3. Графічні техніки зображення тушшю різноманітними інструментами. Техніка рисунка пером. Комбінаторика тонових співвідношень через фактуру.	6
Тема 4. Графічні прийоми пейзажного мотиву	6
Тема 5. Художні техніки комбінованого графічного зображення. Комбінована техніка акварелі та рисунка пером	6
Тема 6. Графічний рисунок. Рисунок фруктів, овочів та квітів графічними матеріалами	6
Тема 7. Техніки оригінальної графіки. Графічні зображення рослин	
Тема 8. Техніки оригінальної графіки. Техніка «сухий пензель»	6
Тема 9. Художні техніки комбінованого графічного зображення. Мокра акварель та штриховий рисунок пером	6
Тема 10. Художні техніки комбінованого графічного зображення. Лінія, штрих, пляма	12
Загалом	60

4. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

- Види графіки
- Класифікація, типологічний склад та структура графічного зображення
- Художньо-образна система графічної мови.
- Специфіка та способи графічного зображення
- Особливості формоутворення в художній графіці
- Характерні ознаки та властивості зображальної графіки
- Художнє виявлення форми засобами оригінальної графіки
- Художні техніки оригінальної графіки
- Художні техніки комбінованого графічного зображення
- Монотипія. Види монотипії.
- Особливості графічного прийому «сухий пензель»
- Декоративний розпис
- Техніка графічного зображення пензлем
- Рисунок пером

5. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ЗНАТЬ ПО ТЕМАХ ДИСЦИПЛІНИ

I КУРС, 1 СЕМЕСТР

Змістовий модуль 1. Художні техніки оригінальної графіки. Засоби графічної мови

Тема 1. Засоби вираження форми в оригінальній графіці. Художні техніки оригінальної графіки, прийоми та способи графічного зображення графітним олівцем, сангіною, вугіллям, соусом, сепією, пастеллю. Вправи м'якими матеріалами

Вправи виконуються на аркушах паперу формату А4 на білому та кольоровому папері. Тематика вправ – нескладні натюрморти, пейзажні мотиви, рослини, тварини, лінійні малюнки тощо. Запропоновані вправи виконуються як сухим так і вологим способом.

Вправи вугіллям та соусом. Вправи виконати на папері, що має фактуру, двома способами. В першому способі перевага надається лінії та штриху. Другий спосіб надає перевагу більшому використанню тону з широкою прокладкою тіней та фону, при цьому вугілля кладуть на папір плоском. В процесі роботи застосувати різні розтушовки (фетрові, паперові).

Вправи соусом виконати сухим та вологим способом (пензлем). Закінчену роботу зафіксувати фіксативом.

Формат: А4

Матеріали: папір (білий, кольоровий), вугілля, соус (чорний, сірий, коричневий), сепія (сангіна), пастель, кольорові олівці (тверді та акварельні), пензлі, розтушовки.

Самостійна робота до теми №1. Вправи м'якими матеріалами

Формат: А4

Матеріали: папір (білий, кольоровий), вугілля, соус (чорний, сірий, коричневий), сепія (сангіна), пастель, кольорові олівці (тверді та акварельні), пензлі, розтушовки.

Тема 2. Художні особливості технік оригінальної графіки. Прийоми і способи графічного зображення (графітний олівець, сангіна, вугілля, соус, сепія, пастель. Вправи сепією (сангіною), пастеллю та кольоровими олівцями

Вправи сепією (сангіною). Вправи сепією виконати сухим способом – перевага ліній, штриха та тонових розтушовок, та вологим – пензлями різних розмірів на попередньо наклеєному на картон папері. Вправи сангіною виконати сухим способом. Фіксувати сангіну не бажано (зберігати в файлах відповідного розміру).

Вправи пастеллю та кольоровими олівцями. Вправи пастеллю виконати на достатньо шорсткому і ворсистому папері, картоні чи грубому наждачному папері відповідного розміру сухим, та комбінованим з вологим, способом. Завершена робота вимагає обережної фіксації. При виконанні вправ твердими кольоровими олівцями врахувати особливості нанесення штрихів, через воскову складову грифелів. Виконати вправи акварельними кольоровими олівцями з розмивками вологим пензлем.

Формат: А4

Матеріали: папір (білий, кольоровий), вугілля, соус (чорний, сірий, коричневий), сепія (сангіна), пастель, кольорові олівці (тверді та акварельні), пензлі, розтушовки.

Самостійна робота до теми №2. Вправи м'якими матеріалами

Формат: А4

Матеріали: папір (білий, кольоровий), вугілля, соус (чорний, сірий, коричневий), сепія (сангіна), пастель, кольорові олівці (тверді та акварельні), пензлі, розтушовки.

Тема 3. Графічні техніки зображення тушшю різноманітними інструментами. Техніка рисунка пером. Рисунок пером, паличкою, пензлем

Навчальні вправи чорною лінією. Серія вправ – лінія, штрих, крапка, пляма. Вправи виконуються на аркушах білого паперу форматом А4 перами різної

товщини тушшю, гелевими ручками, маркерами. Кожний вид вправ - лінія, штрих, крапка, пляма виконується не менше ніж на двох аркушах. Аркуш паперу необхідно поділити на квадрати зі стороною 5см (12 квадратів). Вправи виконуються без допомоги лінійки та косинця.

Вправи прямими лініями

Вправи лінією різної товщини включають в себе: прямі лінії -(горизонтальні, вертикальні, нахилені під різними кутами, перехрещені); ламані лінії - (горизонтальні, вертикальні, нахилені, концентричні, перехрещені); хвилясті - лінії (горизонтальні, вертикальні, нахилені, перехрещені, концентричні); спіралеподібні – (горизонтальні, вертикальні, нахилені, перехрещені, концентричні)

Формат: А4

Матеріали: папір, туш, перо

Самостійна робота до теми №3. Навчальні вправи чорною лінією

Вправи короткими лініями-штрихами

Серія вправ короткими лініями-штрихами включає в себе вправи різні по щільності, напрямкам штриховки, концентрації та розосередження, штрихами різної товщини.

Вправи крапкою та плямою. Вправи крапкою включають; рівномірне покриття площини, не рівномірне покриття з концентрацією до центру, або розосередженням на периферію, або динамічним зрушенням в певний бік прямо чи під кутом. Вправи плямою доцільніше виконувати маркерами з широким кінцем.

Форми плям круглі, пластичні, прямокутні різного розміру напрямку та насиченості.

Формат: А4

Матеріали: папір, туш, перо

Тема 4. Графічні прийоми пейзажного мотиву.

Створити серію асоціативних графічних фраз, використовуючи пляму як формоутворюючий елемент композиції. Пляму створити прийомом монотипії та відтворити сюжет за допомогою графічної доробки в техніці туш-перо.

Формат: А4

Матеріали: папір різного тону, гуаш, ручка з сталевим пером, гелеві ручки

Самостійна робота до теми №4. Аквапельна монотипія

Формат: А4

Матеріали: акварельні фарби, папір, пензель, скло, мило, ганчірка

Техніка **монотипії** - це техніка, коли за допомогою відбивання (друкування) отримують лише один екземпляр. Монотипія може виконуватись не лише аквареллю, а й олійними та друкарськими фарбами. Друкується зображення на папері, що може бути найрізноманітнішим. Для виконання монотипії слід мати пластинку з металу (скла, кераміки, пластмаси), папір для чорновика та чистого відбитка, олівець, фарбу, фото-валик, мило, кілька газет, ножиці та тканину.

Технологія виконання: створюється олівцем малюнок, акуратно переноситься на чистий папір (з урахуванням дзеркального відображення), готовий малюнок кладеться під скло; фарба (акварель) розмішується з мильною водою та покриває виділені фрагменти композиції. Якщо малюнок і папір, приготовлений до друку, вологий, можна приступати до відбивання. На папір кладеться газета і злегка притискається пальцями по всій площині. Піднявши кінець паперу, можна пересвідчитись чи добре відбитий малюнок.

Відмінність у виконанні монотипії олійними фарбами полягає у тому, що треба використовувати розчинник №1, скипидар, пінен. Проте є ще інший спосіб обробки паперу, не водою, а розчинником.

Монотипія, що виконується паличкою, потребує пластинки добре відшліфованого лінолеуму. На пластинку наноситься друкарська або олійна фарба рівномірним шаром. Малюнок виконується паличкою з загостреним вістря (тобто малюнок «біле на темному»). Виконаний малюнок покривається папером, а папір закріплюється кнопками. Відтискуємо малюнок і даємо просохнути.

Тема 5. Художні техніки комбінованого графічного зображення. Комбінована техніка акварелі та рисунка пером

Створити декоративну композицію в техніці розпису по вологому папері із застосуванням набризків.

Формат: А4.

Матеріали: папір, пензель для акварелі, гуаш, кольорова туш, щетиновий пензель

Серед комбінованих технік оригінальної графіки розрізняють техніку акварелі та рисунку пером, мокрої акварелі та штрихового рисунку пером, графічне зображення аквареллю з використанням білил, кольоровий контур, силуетний рисунок, рисунок свічкою, кольоровою крейдою, рисунок гумкою по тонованій графітом площині.

Самостійна робота до теми №5. Рисунки рослин. Серія зарисовок рослин з натури, різними графічними прийомами

Формат: А4.

Матеріали: туш, перо, гелева ручка, фломастери, маркери, пензель.

Тема 6. Графічний рисунок. Рисунок фруктів, овочів та квітів графічними матеріалами

Виконати серію графічних рисунків фруктів, овочів тощо художнім матеріалом від лінійно-пластичного, фактурно-предметного зображення до символу- знаку.

Формат: А3

Матеріали: туш, різноманітні графічні матеріали та інструменти

Самостійна робота до теми №6. Набризування

Формат: А4

Матеріали: гуаш, туш, щетинний пензель

Основними виразними засобами техніки *набризування* є крапка, пляма, фактура. Прийом набризкування є достатньо простим, адже полягає у в тому, що на папір накладаються шаблони або рослинні елементи, а потім зубною щіткою чи пензлем наноситься забризкування фарби за визначеним сюжетом композиції. В роботі можна використовувати листя, гілочки тощо, за допомогою яких створюються виразні сюжетні композиції природних мотивів.

Тема 7. Техніки оригінальної графіки. Графічні зображення рослин

Виконати серію графічних зображень одного і того ж об'єкта, рослини з використанням прийомів та способів виразного формоутворення.

Формат: А3

Матеріали: гуаш, туш, щетинний пензель

Тема 8. Техніки оригінальної графіки. Техніка «сухий пензель» .

Виконати серію графічних зображень, використовуючи графічний прийом роботи «сухим пензлем».

Формат: А3

Матеріали: туш, пензлі, паличка

Самостійна робота до теми №8. Натюрморт

Виконати графічне зображення натюрморту, використовуючи графічний прийом роботи «сухим пензлем».

Формат: А3

Матеріали: туш, пензлі, паличка

Тема 9. Художні техніки комбінованого графічного зображення. Мокра акварель та штриховий рисунок пером

Створити декоративну композицію в техніці рисунку аквареллю по мокрому папері, використовуючи штрихування пером.

Матеріали: папір, пензель для акварелі, гуаш, кольорова туш, щетиновий пензель

Самостійна робота до теми №9. Декоративна композиція в техніці розпису тушшю по вологому папері

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, гуаш, кольорова туш, щетиновий пензель

Тема 10. Художні техніки комбінованого графічного зображення. Лінія, штрих, пляма

Для вправи обрати складний натюрморт з чотирьох – п'яти побутових предметів на тлі складних драпіровок різного тону та фактури. Завдання виконати з максимальним застосуванням графічних прийомів (лінії різного характеру, штрихи, крапки, плями, фактури).

Формат: А3, формат композиційного зображення – не більше 210 мм по більшій стороні.

Матеріали: туш, перо, гелева ручка, гуаш

Самостійна робота до теми №10. Ескізи варіантів графічної композиції натюрморту. Розробити виразну структуру сюжету. Завершення та оформлення композиції натюрморту

Виконати ряд пошукових варіантів графічної композиції в різних форматах (квадрат, прямокутники – горизонтальний, вертикальний). В пошуках варіативних рішень використовувати різні закономірності перспективи. Обрати кращий варіант.

Перенести ескіз композиції на аркуш оригіналу. Виконати оригінал остаточного варіанту, максимально використовуючи різні графічні прийоми (лінійні, штрихові, пуантилістичні, плямові, фактурні, тощо)

На завершальному етапі звернути увагу на цілісність композиції. Гармонізувати темні й світлі місця, щоб вони чергувались і служили виявленню головного в композиції.

Формат: А3

Матеріали: туш, перо, гелева ручка, гуаш

6. РЕКОМЕНДОВАНІ ПІДРУЧНИКИ І НАВЧАЛЬНІ ПОСІБНИКИ

Базова

1. Боголюбський Н.Я., Чебикін А.В. Техніка офорта. – К.:Вища школа, 1978. – 140с.
2. В'юник А.О. Екслібриси українських художників. - К.:Мистецтво, 1977. – 247с.
3. Журов А.П., Третьякова Е.М. Гравюра на дереве. - М.: Изобразительное Искусство, 1986. – 160с.
4. Звонцов В.М., Шистко В.И. Офорт. - М.: Искусство, 1971. – 184с.
5. Ковтун Е.Ф. Что такое эстамп. - Л.:Художник РСФСР, 1963. – 95с.

6. Минаев Е.Н., Фортинский С.П. Екслибрис. – М.:Книга, 1970. – 239с.Изобразительное искусство, 1987. – 688с.
7. Очерки о истории и технике гравюры. – М.:Изобразительное искусство, 1987. – 688с.
8. Суворов П.И. Искусство литографии. – М.:Искусство, 1964. – 342с.
9. Турченко Ю.Я. Український естамп. – К.:Наукова думка, 1964. – 235с.
- 10.Турова В.В. Что такое гравюра. – М.:Изобразительное искусство, 1986. – 160с.
- 11.Хвостенко В.Є. Техніки авторського друку. - Харків:Колорит, 2004. – 82с.

Допоміжна

1. Белецкий П.А. Георгий Иванович Нарбут. – Л.:Искусство, 1985. – 238с.
2. Белочко Ю. Георгій В'ячеславович Якутович. – К.:Мистецтво, 1968. – 87с.
3. Владич Л. Василь Касіян. – К.:мистецтво, 1977. – 247с.
4. В'юник А.О. Українська графіка ХІ – початку ХХ ст.. – К.:Мистецтво, 1994. – 328с.
5. Дорош А.Ю., Костюк С.П., Крушельницька Л.І. Іван Крушельницькій. Графіка: Альбом – каталог. – Львів, 2004. – 43с.
6. Еренбург И.Г., Алпатов М.В. Графика Пикассо. – М.:Искусство, 1968. – 186с.
7. Жолтовський П.М. Малюнки Києво - Лаврської іконописної майстерні. – К.:Наукова думка, 1982. – 287с.
8. Кункіна Р.З., Францева Н.П. Сергій Конончук. Графіка. – К.:Мистецтво, 1988. – 104с.
9. Лагутенко О. Українська графіка першої третини ХХ століття. – К.:Грані-Т, 2006, - 240с.
- 10.Логвин. Г.Н. З глибин. Гравюри українських стародруків ХVІ – ХVІІІст. – К.:Дніпро, 1990. – 707с.
- 11.Степовик Д.В. Леонід Тарасович і українське мистецтво барокко. – К.:Наукова думка, 1986. – 235с.
- 12.Степовик Д.В. Українська графіка ХVІ – ХVІІІ століть. – К.:Наукова думка. 1982. – 331с.
- 13.Ямщиков С.В. Новые открытия советских реставраторов. Японская гравюра. – М.:Советский художник, 1979. – 144с.
- 14.Яців Р.М. Львівська графіка. – К.:Наукова думка, 1992. – 119с.

7. ІНДИВІДУАЛЬНА НАВЧАЛЬНА РОБОТА ЗІ СТУДЕНТАМИ

Індивідуальні навчально-творчі домашні завдання:

- Тон і фактура в графічній композиції
- Рисунок пером і тушшю, його зображальні та виражальні можливості
- Стилзація і трансформація форм у графічному зображенні
- Короткочасні замальовки предметів побуту пензлем чи пером
- Серія зображень геометричних фігур
- Розробка наочної таблиці за темами та завданнями
- Тонова шкала штрихів
- Прийоми оригінального друку: сірниковою коробкою, картонним кліше, трафаретом)
- Стилзоване зображення рослин
- Графічна композиція пейзажного мотиву в техніці гра таж (графіті)
- Графічне зображення фруктів різними графічними матеріалами в їхньому поєднанні
- Декоративне зображення із застосуванням різних прийомів та способів графічного відтворення природних форм стилізованого характеру.
- Способи формування стилю в графічній композиції
- Умовно-асоціативна графічна форма в композиції натюрморту, пейзажу, портрету

Методичні рекомендації щодо підготовки реферативної роботи об'ємом 12 сторінок включають в себе застосування відповідної методології.

Структура написання студентом реферату складається із наступних семи обов'язкових елементів:

1. Вступна частина;
2. Аналіз використаної літератури по темі (на 2-3 абзаци);
3. Характеристика обраної теми та перспективність її дослідження;
4. Визначити основні параметри викладу матеріалу;
5. Навести історичний ілюстративний матеріал, що підтверджує вашу аргументаційну базу;
6. Висновки;
7. Список використаної літератури.

Критерії оцінювання реферату

Критерії	Для заліку
Глибоке розкриття проблеми, з відображенням авторської позиції	12-15 балів
Обгрунтоване розкриття проблеми	9-11 балів
Тема розкрита неповно	6-8 балів
Реферат суто компілятивного рівня	3-5 балів
Розкритий лише окремий аспект	1-2 бали
Реферат не зарахований	0 балів

8.ТЕСТОВІ ПРАКТИЧНІ ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Виконати тонову шкалу від світлого до темного сангіною (штрихом, розтиркою)

Формат: А4

Матеріали: папір, сангіна

2. Скласти формальну композицію із геометричних площин й заповнити їх графічними матеріалами

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, перо, лінер

3. Заповнити фактурно площини геометричних тіл

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, перо, лінер

4. Створити графічну фразу за допомогою різноманітних ліній

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, перо, лінер

5. Створити графічні фрази за допомогою різноманітних за тональністю плям

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, перо, лінер

6. Виконати моделювання світлотіні на геометричних формах і передати об'єм

Формат: А4

Матеріали: папір, сангіна, вугілля, олівець

7. Виконати варіанти зображень у техніці ниткографії

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, гуаш, нитка

8. Виконати моделювання форми яблука різними прийомами формоутворення в техніці пастелі, соусу, сангіни (шість варіантів)

Формат: А4

Матеріали: папір, сангіна, пастель, сепія, соус

9. Виконати композиційні фрази пейзажного мотиву (три сюжети), використовуючи пензлик та рідкі графічні матеріали

Формат: А4

Матеріали: папір, сангіна, пастель, сепія, соус, туш, перо

10. Виконати композиційну фразу, використовуючи прийом плямографії з наступним графічно-лінійним оформленням мотиву пейзажу

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, акварель, кольорова туш, гуаш, перо

11. Передати об'єм кубів різної фактури, освітлених із різних боків:

а) зверху;

б) з лівого боку;

в) з правого боку.

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, перо, лінер

12. Виконати три формальні композиційні фрази за допомогою ліній різної товщини

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, перо, лінер

13. Виконати чотири варіанти однієї композиційної структури натюрморту з геометричних форм:

а) штриховий;

б) плямовий;

в) фактурний;

г) комбінований.

Формат: А4

Матеріали: папір, пензель для акварелі, кольорова туш, перо, лінер